

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

موج رو به رشد نارضایتی در فرانسه

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مرتضی هوشیار

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۱	* تاریخچه
۲	* گسترش اعتراضات با ورود جریانات اعتراضی جدید
۳	* تاثیر ناآرامی‌ها بر روی فعالیت‌های اقتصادی و گردشگری در فرانسه
۴	* زنان قربانی رشد بی سابقه خشونت‌های خانگی در فرانسه
۴	* ناامیدی فرانسویان از آینده کشورشان
۶	* واکنش مجامع جهانی حقوق بشری به رفتار پلیس فرانسه در برابر معترضان
۷	سخن آخر

مقدمه

فرانسه از دیرباز تاکنون یکی از کشورهای مهم چه در منطقه اروپا و چه در جامعه جهانی بوده است. برای این اهمیت دلایل متعددی وجود دارد. اما فرانسه این روزها در کانون توجهات جهانی قرار گرفته است. واقعیت این است که این توجه فزاینده نه به خاطر پیشینه سیاسی آن که در مقطعی منجر به خروجش از پیمان ناتو شد و نه به خاطر ادعای مهد آزادی و هنر بودنش! بلکه به خاطر اعتصابات مختلف فراگیر و تلفات سنگین شهروندان در اثر خشونت‌های پلیس است که موجب شده فرانسه بار دیگر در کانون توجهات جهانی قرار گیرد.

با گذشت قریب سه سال از آغاز اعتراضات جلیقه زردها در فرانسه و برخورد خشونت بار پلیس با آنها – که تلفات پُرشماری به جا گذاشته – این اعتراضات نه تنها متوقف نشده بلکه گسترش هم یافته است. در نتیجه منصفانه است که بگوییم جامعه فرانسه این روزها دستخوش نا آرامی فزاینده است. این ناآرامی‌ها به قدری دامنه دار و پُرتنش بوده که خیلی از شئون زندگی فرانسویان از جمله صنایع مختلف به ویژه صنعت گردشگری فرانسه را تحت الشعاع قرار داده است. نکته جالب این که با وجود گذشت زمان زیادی از ناآرامی‌های یادشده ساکنان مدعی حقوق بشر کاخ الیزه نه تنها رویه خود را در نقض اصول و موازین حقوق بشری اصلاح نکرده‌اند بلکه با وجود رفتارهای غیر انسانی خود از دیگران به بهانه‌های حقوق بشری ایراد می‌گیرند.

* تاریخچه

تنها چند ساعت پس از پیروزی امانوئل مکرون در انتخابات ریاست جمهوری فرانسه سپری شده بود که حرکت اعتراضی بر ضد وی آغاز شد. این اعتراضات که به طور عمده توسط اتحادیه‌های کارگری و فعالان جناح چپ رهبری می‌شد با سیاست‌های "نئولیبرالی" امانوئل مکرون مخالفت می‌کرد. دیگر بهانه اتحادیه یادشده برای مخالفت با مکرون، تلاش وی برای اصلاح قانون کار بود. اما این تمام ماجرا نبود بلکه در اکتبر ۲۰۱۸ جریان اعتراضی جدید و گسترده‌ای با نام "جلیقه زردها" وارد میدان شد. همزمان با گسترش اعتراضات و اعتصاب‌های عمومی در فرانسه، به نظر می‌رسد در حال حاضر تنش میان دولت این کشور و سندیکا‌های کارگری به شدت افزایش یافته است. میزان اعتراضات و در پی آن تنش در جامعه فرانسه به قدری گسترده است که چندی پیش مراسم سال نو را تحت الشعاع خود قرار داد. به هر حال با وجود این همه زد و خورد و ناآرامی، معترضان از خواسته‌های خود عقب‌نشینی نکرده‌اند.^۱

گسترش اعتراضات با ورود جریان‌های اعتراضی جدید

درست است که آغاز جریان اعتراضی بر ضد مکرون به سال ۲۰۱۷ و اتحادیه کارگری و فعالان جناح چپ بر می‌گردد ولی این روند نه تنها بدین جریان اعتراضی منحصر نشد بلکه با ورود جریان‌های جدید توان دوچندانی پیدا و در نتیجه گسترش زیادی یافت. «شورای ملی کانون‌های وکلای فرانسه»، جدیدترین جریان اعتراضی در فرانسه است. بر این اساس تنها چند ساعت مانده به سال نوی مسیحی (۲۰۲۰) شورای یادشده از پیوستن به معترضین خبر داد. به گزارش روزنامه «اکسپرس» فرانسه، شورای ملی کانون‌های وکلای فرانسه ضمن تایید ملحق شدن خود به اعتصاب‌ها علیه اصلاحات بازنشستگی و تمدید آن، خواستار دیدار با ادوارد فیلیپ نخست‌وزیر فرانسه شد.^۱ نکته مهم و کاملاً برجسته در جریان اعتراضات، «خشونت زاید الوصف» پلیس در برابر معترضین است. اما این خشونت‌ها تنها به استفاده از سلاح‌ها و گلوله‌های خطرآفرین محدود نمی‌شود. بلکه رفتار خشونت‌بار پلیس عموماً عجیب و توجیه ناپذیر است. برای مثال پلیس فرانسه مدتی قبل در اقدامی عجیب و خشن ۷۰۰ دانش آموز دبیرستانی (شهر مانت-لا-ژولی) در حومه پاریس را با خشونت تمام بازداشت کرد. به گزارش رسانه‌ها انتشار ویدیوی این حادثه باعث خشم افکار عمومی در فرانسه شد. گروه «دیده‌بان خشونت‌های پلیس» فرانسه نیز در حساب توئیتر خود فیلمی از بازداشت ده‌ها دانش‌آموز در این شهر (مانت-لا-ژولی Mantes-la-Jolie) در حومه پاریس را منتشر کرد و نوشت: پلیس ضد شورش محصلان مدرسه «سنت اگزوپری» را مجبور به زانو زدن و حلقه کردن دست‌ها پشت سر کرده بود...^۲

این در حالی است که جریان اعتراضی جلیقه زردها با شدت تمام اعتراضات خود را ادامه می‌دهد. بر این اساس جریان اعتراضی یادشده که با تداوم اعتراض‌های خود به قریب هفتاد هفته متوالی در سراسر فرانسه توانست عنوان پایدارترین جنبش اعتراضی معاصر این کشور را به خود اختصاص دهد.^۳ بنا به گزارش‌ها، کارکنان خطوط راه آهن، شبکه‌های بهداشتی و درمانی و دانش‌آموزان مدارس نیز به دلایل مختلف، به جنبش موسوم به «جلیقه زردها» پیوسته‌اند. معترضان در فرانسه به طور جدی به سیاست‌های اقتصادی امانوئل ماکرون انتقاد دارند. آنها خواستار کاهش مالیات، افزایش نرخ حداقل دستمزد، بهبود مزایای بازنشستگی و استعفای مکرون هستند.^۴

«تیری میسان» پژوهشگر، نویسنده و منتقد فرانسوی با موثر بودن اعتراضات یادشده بر هیئت حاکمه فرانسه تصریح کرد: واقعیت این است که جنبش جلیقه‌زدها تا حد زیادی رئیس‌جمهور فرانسه را ترساند. مکرون در جریان اعتراضات به قدری از تظاهرات ترسیده بود که خود را به مدت هشت روز در کاخ الیزه حبس کرد. امانوئل ماکرون گزینه‌هایی از جمله استعفا را هم بررسی کرد، حتی در مقطعی از رئیس‌سنای فرانسه درخواست کرد تا اداره کشور را به دست بگیرد. در چنین

۱ ایرنا ۹۸/۱۰/۲۸

۲ همشهری آنلاین ۹۷/۰۹/۱۶

۳ خبرگزاری میزان ۹۸/۰۸/۲۶

۴ صدای آمریکا ۹۷/۰۹/۱۸

شرایطی اصلا جای تعجب نیست که وزیر امور داخلی فرانسه قواعد خشونت‌باری را به پلیس در راستای برخورد با مخالفان ابلاغ کند؛ بنابراین هرچند که اتخاذ سیاست خشونت‌بار علیه معترضان، سیاست زیبایی نیست، اما ناشی از وحشت امنوئل مکرون بوده است.^۱

تأثیر ناآرامی‌ها بر فعالیت‌های اقتصادی و گردشگری در فرانسه

ناآرامی‌های فرانسه که بدترین شورش‌های دهه‌های اخیر در فرانسه محسوب می‌شود صنعت گردشگری این کشور را از رونق انداخته و باعث افت ارزش سهام در بورس این کشور نیز شده است. در تایید این مدعی کافی است به وضعیت سهام شرکت‌ها در فرانسه توجه کنیم. بی تردید باید گفت سقوط ارزش سهام شرکت‌های فرانسوی این ادعا را تایید می‌کند. سهام سوپرمارکت "گرفور" و همچنین شرکت "وینسی"، متصدی بزرگراه‌ها بدترین عملکرد را داشتند و به ترتیب ۲,۱ و ۲,۶ درصد پایین آمدند. یک فعال تجاری در توصیف وضعیت موجود گفت: «دیدن این تصاویر از یک پایتخت بزرگ خوب نیست». شرکت بزرگ نفتی "توتال" در روز دوشنبه اعلام کرد چندین ایستگاه پمپ بنزین آن خالی است چون این اعتراضات بر ذخایر و توزیع سوخت تأثیر گذاشته است.^۲

"الن گریست" رئیس اتحادیه مشاغل محلی نیز در خصوص تأثیر اعتراضات اخیر بر اقتصاد فرانسه چندی پیش در مصاحبه‌ای ضمن تشریح بخشی از خسارات یادشده گفت: اعتراض‌ها و اعتصاب‌های جاری در بسیاری از شهرهای فرانسه می‌تواند به عنوان دومین ضربه مرگبار به کسب و کار محلی قلمداد شود. بر اساس اعلام "اتلاف تجارت" که نماینده ۲۶ هزار مغازه و ۲۰۰ هزار حقوق‌بگیر در بخش تجهیزات فردی است، در نخستین روز اعتصاب در فرانسه، میزان فعالیت مشاغل روزانه به طور متوسط ۴۰ درصد کاهش داشته است.

اعتصاب‌ها در فرانسه در حالی شدت یافته که این کشور در چند روز گذشته صحنه تظاهرات و اعتصاب‌های گسترده علیه اصلاحات در «قانون بازنشستگی» بوده است. در این حال صنعت گردشگری فرانسه چه بسا بیش از سایر بخش‌های اقتصادی دچار زیان شده اند به گونه‌ای که به گفته رسانه‌ها در بخش جهانگردی و توریسم شاهد کاهش ۳۰ تا ۴۰ درصدی رزرو هتل‌ها در پاریس بوده است. در این حال خبرگزاری‌ها از خاموش شدن دومین پالایشگاه فرانسه به دنبال اعتصاب مخالفان دولت مکرون خبر می‌هند. بر این اساس پس از پالایشگاه "لاورا" در منطقه "بوش دو فون" در جنوب فرانسه که در مدار خاموشی و توقف مرحله‌ای قرار گرفت، حال بر اساس تصمیم کارکنان اعتصابی، پالایشگاه بسیار مهم "گراندد پونی" در منطقه "سن امارن" در ۴۷ کیلومتری شرق پاریس هم فعالیت‌هایش را متوقف کرده است. البته دامنه اعتراضات به بخش کشاورزی نیز

۱ باشگاه خبرنگاران جوان ۹۸/۱۰/۰۲

۲ خبرگزاری تسنیم ۹۷/۰۹/۱۲

کشیده شده است. به گزارش رسانه‌ها چندی پیش کشاورزان فرانسوی نیز در اعتراض به سیاست‌های اقتصادی دولت با تراکتورهای خود بزرگراه‌های منتهی به پاریس را بستند و موجب ایجاد ۳۲۵ کیلومتر ترافیک پر حجم شدند.^۱

*** زنان قربانی رشد بی سابقه خشونت‌های خانگی در فرانسه**

خبرگزاری یورونیوز در خبری از «بحران زن کشی» در فرانسه خبر داده است. در شرایطی که همواره فریاد دفاع از حقوق زنان در این قاره بلند است، خود اکنون دچار بحران شده است. خشونت علیه زنان و گسترش پدیده "زن کشی" در فرانسه در هفته‌ها و ماه‌های اخیر نوک تیز پیکان انتقادات را متوجه دولت این کشور کرده است. قتل ۱۲۱ زن فرانسوی در ۱۰ ماه از سال گذشته میلادی (۲۰۱۹) و خلاءهای قانونی برای پیشگیری از پدیده رو به رشد زن کشی، سبب شده تا اعتراض‌ها به دولت «امانوئل مکرون» افزایش یابد. بحران قتل زنان به دلیل جنسیت یا در نتیجه خشونت خانگی به دست همسر یا شریک زندگی سابق به حدی در فرانسه جدی شده که دولت این کشور وعده ساخت هزاران پناهگاه اضطراری برای زنان قربانی خشونت خانگی را به معترضان داده است. در این حال تعدادی از زنان فرانسوی به دلیل تبعات روانی ناشی از خشونت خانگی دست به خودکشی می‌زنند. در حالی که وزارت کشور فرانسه شمار قربانیان خشونت خانگی را در سال ۲۰۱۹، یکصد و بیست و یک (۱۲۱) نفر اعلام کرده، گروه‌های معترض از افزایش آن در سال آینده به دلیل فقدان قوانین بازدارنده پیش بینی می‌کنند. معترضان همچنین به نحوه برخورد پلیس با زنان قربانی خشونت خانگی اعتراض دارند.^۲

روزنامه "لوموند" نیز با انتشار تحلیلی از وضعیت خشونت‌های خانگی در فرانسه نوشت که به طور میانگین هر سه روز یک زن به دست شریک زندگی فعلی یا سابقش کشته می‌شود. به نوشته این روزنامه شمار کلی این قربانیان در هر سال به ۱۴۰ نفر می‌رسد.^۳ به گزارش شبکه تلویزیونی فرانس ۲۴، افزایش خشونت خانگی علیه زنان در فرانسه به میزانی رسیده است که دولت امانوئل مکرون نشست فوق العاده را برگزار کرد تا در این باره تمهیداتی اتخاذ شود. طبق آمار وزارت کشور فرانسه، هر سه روز، یک زن در این کشور قربانی خشونت خانگی می‌شود و از ابتدای سال میلادی جاری تاکنون بیش از یکصد زن فرانسوی در همین ارتباط جان باخته‌اند. با رشد شدید خشونت‌های مرگبار علیه زنان، فعالان حقوق زنان خواستار دخالت دولت و پایان دادن به آنچه که "قتل عام" خواندند، شدند.^۴

◀ ناامیدی فرانسویان از آینده کشورشان

اعتراضات گسترده و طولانی مدت در فرانسه تنها اقتصاد فرانسویان را در معرض سقوط و تغییر قرار نداده بلکه به نظر می‌رسد مهمترین اثر این ناآرامی‌های گسترده، بروحیه فرانسویان بوده که خود را در قالب سرخوردگی از وضعیت موجود

^۱ خبرگزاری جمهوری اسلامی ۹۸/۰۹/۱۷

^۲ خبرگزاری میزان ۹۸/۰۸/۱۱

^۳ اقتصادآنلاین ۹۸/۰۴/۱۹

^۴ خبرگزاری جمهوری اسلامی ۹۸/۰۶/۱۳

و ناامیدی به آینده کشورشان نشان می‌دهد. تازه‌ترین نظرسنجی موسسه «هریس» بیانگر آن است که مردم فرانسه نسبت به آینده کشورشان خوشبین نیستند. شبکه خبری «آرت.ال» فرانسه اعلام کرد، در این نظرسنجی که در نخستین روز سال نو میلادی منتشر شده، فقط یک سوم مردم فرانسه نسبت به آینده کشورشان تا سال ۲۰۳۰ ابراز خوش بینی کرده‌اند. نتایج این نظرسنجی بیانگر آن است که بیشتر فرانسوی‌ها نسبت به آینده کشورشان بدبین هستند. در واقع فقط ۳۳ درصد گفته‌اند وقتی در سال ۲۰۳۰ به فرانسه فکر می‌کنند نسبت به آینده خوشبین‌اند. همچنین ۶۵ درصد از مردم این کشور گفتند که هیچ‌گونه اعتمادی به رئیس‌جمهوری و دولت‌شان ندارند.^۱

ناامیدی فرانسویان از مکرون: نتایج تازه‌ترین نظرسنجی در فرانسه حاکی از آن است که بیش از نیمی از مردم فرانسه از امانوئل مکرون رئیس‌جمهور کشورشان ناامید شده‌اند. به گزارش خبرگزاری‌ها بیش از پنجاه درصد فرانسوی‌هایی که در نظرسنجی صورت گرفته توسط موسسه «الاب» Elabe شرکت کردند، اعلام کردند از سیاست‌های امانوئل مکرون که موجب بدتر شدن شرایط زندگی شخصی آنها شده است، مایوس شده‌اند. بر این اساس از هر ده فرانسوی شش نفر سیاست‌های امانوئل مکرون را نگران‌کننده توصیف کردند. چهل و پنج درصد از یک هزار و سه فرانسوی شرکت‌کننده در این نظرسنجی اعلام کردند کارنامه امانوئل مکرون آنها را دلسرد کرده است. بسیاری از مردم فرانسه بر این عقیده هستند که امانوئل مکرون رویکرد سختگیرانه‌ای را در قبال مخالفان و معترضان به سیاست‌های دولت در پیش گرفته است.^۲ بر اساس آخرین نظرسنجی موسسه «ایفوپ» نیز، میزان نارضایتی مردم فرانسه از رئیس‌جمهور کشورشان به‌طور بی‌سابقه‌ای افزایش یافته است. نظرسنجی موسسه ایفوپ نشان می‌دهد که میزان نارضایتی فرانسوی‌ها از امانوئل مکرون به حدود ۶۵ درصد رسیده است. در واقع باید گفت که میزان محبوبیت مکرون نزد مردم فرانسه، تنها ۳۶ درصد است که در مقایسه با ماه گذشته یک درصد کاهش داشته است.^۳ البته تلاش کابینه مکرون برای کاستن از این موضع‌گیری منفی افکار عمومی در قبال کابینه دولت و شخص مکرون تاکنون بی‌نتیجه بوده است به گونه‌ای که «ادوارد فیلیپ» نخست‌وزیر فرانسه هم نتوانست برای آرام کردن اعتراضات کاری کند. در نتیجه توضیحات وی درباره جزئیات طرح اصلاح‌بازنشستگی نیز نتوانست شعله‌های خشم معترضان را کاهش دهد.^۴ بعد از سخنرانی امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه به مناسبت سال نو که بر اجرای اصلاحات نظام‌بازنشستگی تاکید کرد و اعتراضات به این طرح را نادیده گرفت، کاربران توئیتر به انتشار هشتگ «مکرون استعفا» #MacronDemission دست زدند.^۵

^۱ خبرگزاری جمهوری اسلامی ۹۸/۱۰/۱۱

^۲ خبرگزاری صدا و سیما ۹۷/۰۶/۱۰

^۳ ایرنا ۹۸/۰۷/۲۸

^۴ خبرنگاران جوان ۹۸/۰۹/۲۱

^۵ باشگاه خبرنگاران جوان ۹۸/۱۰/۱۱

* واکنش مجامع جهانی حقوق بشری به رفتار پلیس فرانسه در برابر معترضین

اعتراضات فرانسه بعد از قریب سه سال نه تنها متوقف نشده بلکه گسترش یافته و تلفات زیادی هم به جای گذاشته است. پلیس فرانسه به رفتارهای خشونت بار خود ادامه می‌دهد و عجیب تر از همه موضع مجامع جهانی است که تا حد زیادی نسبت به اعتراضات فرانسه سکوت اختیار کرده‌اند. در این بین البته انتقادات ملایمی هم به چشم می‌خورد. مثلاً چندی پیش سازمان "دیده‌بان حقوق بشر" با انتشار گزارشی ضمن انتقاد از خشونت پلیس ضد شورش فرانسه علیه تظاهرات اخیر در پاریس، خواستار کاربرد محدودتر زور در تجمع جلیقه زردها شد. "کاتریک راج"، پژوهشگر بخش اروپای غربی سازمان دیده‌بان حقوق بشر می‌گوید: «پلیس فرانسه مسئولیت سنگینی برای کنترل همزمان تظاهرات جلیقه زردها و اعتراض‌های دانش آموزان حومه‌های شهرها دارد. با این حال، این بدان معنی نیست که آن‌ها برای استفاده از اسپری‌های شیمیایی، گاز اشک‌آور و گلوله‌های پلاستیکی، آزاد هستند.» "سازمان عفو بین‌الملل" نیز در موضع‌گیری منتقدانه؛ مقام‌های فرانسوی را به بدرفتاری با مهاجران و امدادگران متهم کرد و افزود مقام‌های فرانسوی متهم به آزار مهاجران و امدادگران هستند. این رفتارها باعث ترس و نگرانی بسیاری از امدادگران شده است. طبق اطلاعات سازمان عفو بین‌الملل دو و نیم سال پس از تخریب کمپ آوارگان در شهر بندری که از آن به عنوان «جنگل» یاد می‌شد، هنوز هم بیش از ۱۲۰۰ آواره در خیمه‌ها و اردوگاه‌های غیررسمی به سر می‌برند. در این گزارش آمده است؛ این آوارگان با کمبود مواد غذایی، آب، امکانات بهداشتی و سرپناه دست و پنجه نرم می‌کنند و از کمک‌های حقوقی بی‌بهره‌اند. تلاش دولت برای ارباب، بخشی از زندگی روزمره آوارگان است. فعالان حقوق بشر گفته‌اند که «در این میان تهدید به بازداشت، توهمین و تلاش برای ارباب به بخشی از کار دولت فرانسه تبدیل شده است»^۱.

سخن آخر

ساختار سیاسی در فرانسه به طوری است که به اصطلاح می‌گویند فرانسویان حرف خود را در انتخابات می‌زنند و از همین روی بود که اعتراض‌ها به سیاست‌های اقتصادی نیکلا سارکوزی باعث شد مردم با رویگردانی از راست‌گرایان به سوسیالیست‌ها و فرانسوا اولاند رأی دهند؛ اما بعد از آنکه اولاند نیز نتوانست انتظارات مردم این کشور را برآورده کند این بار مردم به گزینه‌ای رأی دادند که بی‌نام و نشان بود. بحران در احزاب سنتی فرانسه را می‌توان در انتخابات ۲۰۱۷ میلادی مشاهده کرد. به طوری که هیچ‌کدام از احزاب سنتی به دور دوم انتخابات راه پیدا نکردند. مکرون نیز با علم به همین موضوع از حزب سوسیالیست بیرون آمد و حزب جدیدی تأسیس کرد که همین برگ برنده‌ای برای انتخابش به عنوان رئیس‌جمهور فرانسه بود. اما هم‌زمان با حکومت سه ساله مکرون در فرانسه شاهد جنبش اعتراضی در تمام این مدت هستیم جنبشی که نه تنها متوقف یا ضعیف نشده بلکه با ورود جریانات اعتراضی جدید؛ نیرویی تازه به اعتراضات فرانسه وارد کرده است. در نتیجه فرانسه امروز، فرانسه آرام گذشته‌های نه چندان دور نیست بلکه فرانسه امروز مملو از ناآرامی و اعتراض و خشونت است. در اثر این اعتراضات که وارد (حدود) هفتادمین هفته متوالی آن شده‌ایم تأثیرات منفی زیادی متوجه شئون مختلف زندگی فرانسویان

^۱ دویچه وله ۲۰۱۹/۰۶/۰۵

شده است. رکود و کاستی در بخش‌های مختلف صنعتی و اقتصادی، تا حضور گردشگران و از همه مهمتر سرخوردگی فرانسویان نسبت به آینده کشورشان از جمله تاثیرات این اعتراضات است.

